

KUSTANNUSTEN KOHDENTAMINEN SEURAKUNNISSA JA SEURAKUNTAYHTYMISSÄ

Alkuperäinen hyväksytty 1.6.2006

Päivitys hyväksytty 15.1.2007

	Sivu
Sisällysluettelo	1
1 Johdanto	3
2 Kustannusten kohdentamisesta saatava hyöty seurakunnan työn suunnittelussa ja johtamisessa	3
3 Laskentajärjestelmän kehittäminen	4
3.1 Lähtökohdat kustannusten kohdentamiseen	4
3.2 Kustannusten kohdentamisen perusasiat	5
4 Seurakunnan kustannusten kohdentaminen	6
4.1 Yleistä seurakunnan kustannusten kohdentamisesta	6
4.2 Palkkakustannusten kohdentaminen tehtäväalueille	7
4.3 Pääomakustannusten kohdentaminen tehtäväalueille	8
4.4 Kiinteistökulujen kohdentaminen tehtäväalueille	8
4.5 Hallinto- ja verotuskulujen sekä keskusrahastomaksujen kohdentaminen tehtäväalueille	9
5 Kustannusten kohdentaminen hautaustoimelle	11
5.1 Hautaustoimen tehtäväalueet	11
5.1.1 Hautausmaahallinto	11
5.1.2 Hautausmaakiinteistöt	11
5.1.3 Varsinainen hautaustoimi	12
5.1.4 Haudanhoitosopimukset	12
5.2 Hautaustoimen osuus seurakunnan välillisistä kustannuksista	13
5.3 Hautaustoimen omakustannushinnan laskeminen	13
5.4 Hautaustoimen kustannusvastaavuuslaskelma	13
5.5 Hautainhoitorahaston kustannusten käsittely	14
6 Seurakunnan toiminnan tuottavuuden, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden tunnusluvut	15
6.1 Seurakunnan toiminnan tuottavuus	15
6.2 Seurakunnan toiminnan taloudellisuus	15
6.3 Seurakunnan toiminnan vaikuttavuus	16
6.4 Esimerkkejä seurakunnan toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden tunnusluvuista	16

Liitteet

1. Tehtäväalueet, joiden kulut ja tuotot ilmoitetaan vuosittain Kirkkohallitukselle 18
2. Esimerkki palkkojen jakamisesta tehtäväalueille
3. Esimerkki kirkon kiinteistökulujen kokoamisesta ja jakamisesta käyttäjien kesken sekä tiliöinnistä
4. Esimerkki monitoimitalon kiinteistökulujen jakamisesta
5. Esimerkki hallintokulujen, verotuskulujen ja keskusrahastomaksujen vyöryttämisestä
6. Esimerkki hautaustoimen omakustannushinnan laskemisesta
7. Kustannuslaskennan käsitteet ja yleiset laskentakaavat

1 Johdanto

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien tuottoja ja kuluja on seurattu perinteisesti tilien, tehtäväalueiden ja pääluokkien avulla. Kirkkohallitus antoi yleiskirjeellä 44/2002 seurakunnille ohjeet toimintatuottojen ja -kulujen, poistojen sekä sisäisten korkokulujen kirjaamisesta entistä tarkemmin tehtäväalueiden kesken. Lisäksi em. ohjeessa seurakuntien tukipalvelujen eli *kiinteistötoimen* ja *hallinnon* kulut kehoitettiin jakamaan *seurakunnallisen toiminnan* ja *hautausstoimen* kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan.

Tässä ohjeessa seurakunnalla tarkoitetaan jäljempänä myös seurakuntayhtymää. Pääluokalla *seurakunnallinen toiminta* tarkoitetaan seurakuntayhtymissä myös mahdollisesti käytettyä pääluokkaa *yhteiset seurakunnalliset tehtävät*.

Kustannusten kohdentaminen seurakunnissa on lähinnä toimintolaskentaa. Se tarkoittaa toimintakulujen ja -tuottojen jakamista tehtäväalueiden kesken sekä hallintokulujen ja muiden tukipalveluiden kulujen jakamista pääluokkien 2 - 4 tehtäväalueiden kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan. Kustannuslaskentaan eli viime kädessä suoritteiden omakustannushintojen laskentaan kehoitetaan erityisesti suuria seurakuntia.

Kirjanpidossa tehdään selkeä eron ulkoisen ja sisäisen kirjanpidon välillä. Tulojen ja menojen kirjaaminen kirjanpidon tileille on ulkoista kirjanpitoa. Ulkoinen kirjanpito on pakollista, määrämuotoista ja lakisääteistä. Sisäinen laskenta palvelee kirjanpitovelvollisen omia tietotarpeita. Sisäistä laskentaa on tuottojen ja kulujen kirjaaminen paikallisseurakuntien, tehtäväalueiden, kerhojen yms. tunnisteiden kesken. Sisäistä laskentaa ovat myös kiinteistökulujen jako ja hallintokulujen vyöryttäminen käyttäjien kesken. Sisäisen laskennan tunnisteita käyttäen saadaan myös tieto seurakuntien käyttämistä varoista kulttuuriperinnön hoitoon, ylläpitoon ja säilyttämiseen.

Kustannusten kohdentamisen tavoitteena on saada tilastoitua taloudellisten resurssien jakautuminen kirkon perustehtävien kesken. Koko kirkon tilastointi tuotetaan liitteen 1 mukaisia tehtäväalueita käyttäen vuodesta 2007 alkaen. Seurakuntien tilinpäätöksiin perustuvat tiedot tehtäväalueiden välittömistä ja välillisistä kuluista lähetetään Kirkkohallitukselle taloustilaston (A7) taulukon 4 mukaan ryhmiteltyinä. Tämän tilastointitarpeen lisäksi seurakunnat ryhmittelevät tuotot ja kulut omien tietotarpeittensa mukaan ottaen huomioon mm. seurakunnan toiminnan organisoinnin, toimivallan ja -vastuun määrittelyt, toimintaan ja myyntiin liittyvät hinnoittelutarpeet sekä talousarvion sitovuustasot. Kirkkoneuvosto vastaa siitä, että tilastotiedot lähetetään kirkkohallitukselle ohjeiden mukaisesti (Taloussääntömallin 26 §).

2 Kustannusten kohdentamisesta saatava hyöty seurakunnan työn suunnittelussa ja johtamisessa

Laskentatoimi on talouden näkökulmasta suoritettua kuvausta seurakunnan toiminnasta. Kustannustietoisuus kuuluu seurakunnan hyviin hallintotapoihin. Kirkon edunvalvontaan ja tiedottamiseen tarvitaan tietoa siitä, mitä seurakunnissa tehdään ja mitä kirkollisveroina ja yhteisövero-osuuksina kerätyillä varoilla saadaan aikaan. Kustannusten kohdentamisella tuotettu tieto palvelee myös seurakunnassa tapahtuvaa toiminnan ja talouden suunnittelua, valvontaa, johtamista ja arviointia.

Kustannusten kohdentamisen avulla saadaan tietoa perustehtävien todellisista kokonaiskustannuksista sekä siitä, mistä ne muodostuvat. Kustannusten kohdentaminen seurakunnallisen toiminnan ja hautaustoimen tehtäväalueiden kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan auttaa arvioimaan, onko voimavarojen käyttö toiminta- ja taloussuunnitelmassa hyväksytyjen tavoitteiden mukaista. Taloudellisten voimavarojen käytön tulee edistää seurakunnan toiminnallisia tavoitteita. Seurakuntien taloudellisista voimavaroista noin 85 % käytetään henkilöstön palkkaukseen ja kiinteistömenoihin. Työajan käytön ja muiden taloudellisten voimavarojen suunnittelu sekä toteutuneen toiminnan arviointi tukevat myös jokaisen työntekijän omaa työtä ja sen kehittämistä.

Kustannusten perusteellinen analysointi on tarpeen ainakin silloin, kun tavoitteena on

- uhkaavan tai toteutuneen alijäämän kattaminen
- seurakunnan toiminnan sopeuttaminen tulojen mukaiseksi
- toiminnan ja palvelujen lisääminen tai niiden laadun parantaminen nykyisin voimavaroin
- suoritteiden hinnoittelupäätösten perusteleminen
- vaihtoehtolaskelmien vertailu oman palvelutuotannon ja ostopalveluiden välillä.

Kustannuksia analysoimalla saadaan tietoa mm. siitä, mistä osatekijöistä palvelun tai toiminnan kokonaiskustannukset muodostuvat, missä on ylikapasiteettia sekä missä on mahdollisuus lisätä toimintaa tai parantaa toiminnan laatua kustannuksia nostamatta. Kustannusten vertailu samantapaisten yksiköiden välillä (benchmarking) antaa tietoa erilaisten toimintatapojen kustannusvaikutuksista. Seurakunnat voivat tehdä moniin tuloihin ja menoihin liittyviä ratkaisuja itsenäisesti, koska lakiin perustuvia sitovia velvoitteita ei ole paljon.

3 Laskentajärjestelmän kehittäminen

3.1 Lähtökohdat kustannusten kohdentamiseen

Kustannusten kohdentamisessa on otettava huomioon mm. seuraavat seikat:

- Kustannusten kohdentaminen on pitkäjänteinen kehittämisprosessi.
- Kehittäminen vaatii tuekseen henkilöitä, joilla on tietämystä seurakunnan toiminnasta kokonaisuudessaan, laskentatoimesta, atk-järjestelmien kehittämisestä sekä johtamisesta.
- Kustannusten kohdentaminen aloitetaan keskustellen ja suunnitellen, mitä tietoa seurakunta itse tarvitsee kirkkohallitukseen lähetettävien tilastojen lisäksi.
- Kustannusten kohdentamista suunniteltaessa tulee ottaa huomioon tarkoituksenmukaisuus siten, että taloushallinnon henkilöstön työ määrää ei lisätä kohtuuttomasti.

Seurakunnat joutuvat ottamaan kantaa kustannusten kohdentamista suunnitellessaan siihen, miten se toteutetaan. Kustannusten kohdentaminen voidaan toteuttaa osana kirjanpitojärjestelmää tai sitä varten voidaan luoda erillinen kustannuslaskentajärjestelmä. Ratkaisua tehtäessä on hyvä ottaa huomioon järjestelmän helppokäyttöisyys, taloudellisuus ja yhteensopivuus. Määrättyyn rajaan asti kustannusten kohdentaminen

voidaan toteuttaa kirjanpitolien avulla ja ottamalla käyttöön erillistunnisteina uusia kenttiä, joita jokainen atk-toimittaja pystyy tarjoamaan.

Kustannusten kohdentamisessa tarvittavat tiedot voidaan tuottaa yhdessä tai useammassa tietojärjestelmässä. Kiinteistö- ja hallintokulujen kohdentaminen tehtäväalueille aiheuttamisperiaatteen mukaan on mahdollista esim. taulukkolaskentaohjelmaa käyttäen.

3.2 Kustannusten kohdentamisen perusasiat

Tulot ja menot tiliöidään kirjanpitolain, tililuettelomallin ja Kirkkohallituksen antamien muiden ohjeiden mukaan. Sen lisäksi seurakunnat kirjaavat tulot ja menot tehtäväalueiden, paikallisseurakuntien, kappeliseurakuntien ja aluejaon kesken. Seurakunnat tarvitsevat myös tietoja mm. yhteisvastuukeräykseen, lahjoitus- ja testamenttivaroihin, kolehtituloihin ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvistä tuotoista ja kuluista.

Seurakunnan kustannusten kohdentamisen perusasiat:

1. Toimintatuotot ja -kulut kirjataan tehtäväalueille aiheuttamisperiaatteen mukaan. Samaan asiaan liittyvät tuotot ja kulut kirjataan samalle tehtäväalueelle. Tehtäväalueelle *Muu seurakuntatyö* saa kirjata vain vähäiset tuotot ja kulut, joille ei löydy mitään muuta sopivaa tehtäväaluetta.
2. Jokainen henkilökuntaan kuuluva arvioi, miten hänen työaikansa jakautuu eri tehtäväalueiden kesken mahdollisimman totuudenmukaisesti. Työajan jakautuminen tehtäväalueiden kesken tallennetaan prosentteina palkanlaskentaohjelmaan. Jos joidenkin henkilöiden osalta on käytössä tuntiperusteinen työajan jako tai työajan seuranta, palkat voidaan jakaa käytetyn työajan mukaan myös suoraan eri tehtäväalueille.
3. Rakennusten poistot ja sisäiset korkokulut kirjataan pääluokan *kiinteistötoimi* tehtäväalueille ja hautaustoimeen kuuluvien omaisuserien poistot ja sisäiset korkokulut kirjataan pääluokan *hautaustoimi* tehtäväalueille. Koneen tai muun irtaimen omaisuserän jäljellä olevasta hankintahinnasta lasketut poistot ja sisäiset korkokulut kirjataan tehtäväalueelle tai tehtäväalueille, joiden käytössä aktivoitu omaisuserä pääasiallisesti on.
4. Kiinteistöjen kokonaiskulut jaetaan tehtäväalueille esim. eri tehtäväalueiden käytettävissä olevien hyötyneliöiden tai/ja käyttökertojen mukaisessa suhteessa sisäisinä vuokrakuluina..
5. Hallintokulut (kirkonkirjojenpitoa lukuunottamatta), verotuskulut ja keskusrahastomaksut vyörytetään pääluokkien *seurakunnallinen toiminta* ja *hautaustoimi* tehtäväalueille välittömien kulujen mukaisessa suhteessa.
6. Seurakunnan kuluista kohdennetaan hautainhoitorahastolle menonoikaisuna välittömät ja välilliset kulut aiheuttamisperiaatteen mukaan. Nämä oikaisut ovat ulkoista kirjanpitoa.

4 Seurakunnan kustannusten kohdentaminen

4.1 Yleistä seurakunnan kustannusten kohdentamisesta

Sisäisessä laskennassa tuotetaan tietoa pääluokkien *hallinto, seurakunnallinen toiminta, hautaus toimi* ja *kiinteistötoimi* tuotoista ja kustannuksista tehtäväalueittain. Kustannusten kohdentamisessa seurakuntien perustehtävät ovat pääluokkien *seurakunnallinen toiminta ja hautaus toimi* tehtäväalueilla. *Hallinto- ja kiinteistötoimi* ovat seurakuntien tukitoimintoja.

Seurakunnan perustehtävät on ilmaistu kirkkolaissa. KL 1:2 mukaan kirkko julistaa tunnustuksensa mukaisesti Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. KL 4:1 mukaan toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.

Seurakunnan eri toimintakokonaisuuksia tai työmuotoja kutsutaan tehtäväalueiksi. Seurakunnat voivat jakaa toiminnan ja talouden suunnittelun ja seurannan myös tätä pienempiin alaryhmiin. Seurakunta ei avaa käyttöönsä sellaista tehtäväaluetta, jonka toimintaa sillä ei ole tai jonka toiminta on hyvin vähäistä vuoden aikana. Kunkin tehtäväalueen tuottojen ja kulujen kirjaamista varten varataan tiliointikenttä ja tunniste raportoinnin luotettavuuden ja nopeuden edistämiseksi.

Liitteessä 1 on luettelo tehtäväalueista, joiden toimintatuotot ja -kulut, sisäiset tuotot ja kulut, poistot ja sisäiset korkokulut, vyörytystuotot ja -kulut sekä työalakat ilmoitetaan vuosittain Kirkkohallitukselle 1.1.2007 alkaen.

Kaikissa seurakunnissa tositteiden pakollisina tiliointikenttinä ovat tili ja tehtäväalue. Seurakunnissa, joilla on tarvetta kustannusten yksityiskohtaisempaan erittelyyn, kirjaustunnisteiksi tarvitaan omina kenttinä esim. seuraavat asiakokonaisuudet tilin ja tehtäväalueen lisäksi:

- paikallisseurakunnan ja yhtymän tunniste seurakuntayhtymissä
- kappeliseurakunnan ja/tai seurakunnan aluejaon tunniste
- toimintayksikkö
- lahjoitus- ja testamenttivarojen sekä seurakunnan omaan käyttöön kerättyjen kolehtivarojen tunnisteet
- kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvien kulujen ja mahdollisten tuottojen tunnisteet
- henkilöstökertomukseen kerättävät tiedot eri tileiltä ja tehtäväalueilta
- erillistunnisteita tarpeen mukaan, esim. toiminto, kiinteistön numero, projekti, kumppani ja kerhon tai keskustelupiirin tunniste.

Toimintayksiköllä tarkoitetaan tehtäväaluetta suurempaa toimintakokonaisuutta, jota varten on oma henkilökunta esimiehineen, määritellyt tehtävät ja vastuut sekä talousarvio. Tällainen toimintayksikkö seurakunnassa voi olla esim. koko lapsi- ja nuorisotyö, joka jakautuu useaan tehtäväalueeseen. Erillistunnisteet muodostetaan seurakunnittain paikallisten tarpeiden ja organisaation mukaan.

4.2 Palkkakustannusten kohdentaminen tehtäväalueille

Henkilöstömenot ovat seurakuntien suurin yksittäinen menoerä. Kun palkat ja niistä aiheutuvat sivukulut jaetaan tehtäväalueiden kesken niihin käytetyn työajan mukaan, saadaan selville, minkä asian hyväksi seurakunnissa työtä tehdään. Palkkojen jakaminen tehtäväalueille käytetyn työajan mukaan auttaa henkilöresurssien suuntaamista ensiarvoisiin tehtäviin. Näin saatua tietoa voidaan käyttää myös kehityskeskusteluissa työn suunnittelun ja arvioinnin välineenä.

Virka- ja työsuhteisten palkat sivukuluineen jaetaan prosentteina niiden tehtäväalueiden kesken, joihin henkilön pääasiallinen työpanos kohdistuu. Alle 10 %:n jakoja ei suositella tehtäväksi, mikä tarkoittaa vajaan neljän tunnin työviikkoa kohti läpi vuoden. Kiinteistötoimen palkat jaetaan eri kiinteistöjen kesken työmäärien mukaisessa suhteessa. Hallinnon palkat jaetaan esim. taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, kirkonkirjojenpidon ja hautainhoitorahaston kesken.

Työajan jakautuminen tehtäväalueiden kesken voidaan arvioida mm. osana vuosittaista kehityskeskustelua taikka seuraavan vuoden talousarviota suunniteltaessa. Kahdenkeskisissä kehityskeskusteluissa esimies ja työntekijä arvioivat ja sopivat mm. työpanoksen jakautumisesta eri tehtäväalueille työtunteina tai prosentteina koko työajasta. Seuraavana vuonna kehityskeskustelussa arvioidaan, miten hyvin suunnitelma toteutui ja miten työajan tulisi jakaantua seuraavan vuoden aikana.

Mikäli talouspäällikön tai jonkun muun henkilön työajasta on kulunut tilivuoden aikana huomattava osuus (esim. 10 % tai enemmän) kulttuuriperinnön hoitoon ja ylläpitoon, käytetyn työajan osuus palkoista merkitään erillistunnistetta käyttäen. Seurakunnassa tällainen tilanne saattaa toteutua silloin, kun kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus peruskorjataan.

Palkat sivukuluineen jaetaan tehtäväalueille arvioidun työajan käytön mukaan. Palkkoja ei siis laskuteta sisäisesti eikä vyörytetä. Arvioidut työajan jakautumisprosentit tallennetaan palkanlaskentaohjelmaan, jolloin palkat, lomarahat yms. sivukuluineen kohdistuvat automaattisesti ilmoitetuille tehtäväalueille. Tuntipalkkaisten työntekijöiden palkat voidaan kohdentaa suoraan eri tehtäväalueille käytetyn työajan mukaan. Palkat voidaan jakaa myös suoraan tehtäväalueille käytettävissä olevan työajan mukaan niiden henkilöiden osalta, joiden työaika on jaettu tunti- tai päiväkohtaisesti eri tehtäväalueiden kesken.

Hautainhoitorahaston osuus mm. palkkausmenoista kohdistetaan menonoikaisuna hautainhoitorahaston ja seurakunnan kesken. Mikäli seurakunnalla on hautainhoitorahasto ja seurakunta palkkaa pelkästään hoitosopimushautojen hoitoa varten kesätyöntekijöitä, heidän palkkansa voi sisältyä jo hautainhoitorahaston kuluihin.

Liitteessä 2 on esimerkki palkkojen jakamisesta tehtäväalueille.

Henkilökunnan koulutuskulut kirjataan tehtäväalueille koulutuksen sisällön mukaan. Matkakorvaukset, puhelinkulut yms. henkilöstön toiminnasta aiheutuvat kulut kohdennetaan tehtäväalueille esim. työaikajaon mukaan.

4.3 Pääomakustannusten kohdentaminen tehtäväalueille

Investointimenot aktivoidaan pysyviin vastaaviin ja ne kirjataan poistoina kuluiksi taoudellisena pitoaikana suunnitelman mukaan (KPL 5:5,1). Poistojen avulla investointimenot jaksotetaan tuloslaskelmaan eri tilikausien kuluiksi. Pysyvien vastaavien osakirjanpidossa jokaisen aktivoidun erän kohdalla on tasetilin lisäksi tehtäväalueen, kiinteistön, koneen tms. tunniste. Poistot kirjataan tehtäväalueiden, kiinteistönumeroiden, koneiden jne. tunnisteille. Poistoja ei saa kirjata tuloslaskelmaan kuluiksi tunnisteella 601 tms., mikä tarkoittaa ”rahoitusosaa”.

Kirkkohallitus on antanut ohjeet suunnitelman mukaisista poistoista ja pysyvien vastaavien osakirjanpidosta yleiskirjeessä 10/2005. Poistot kuuluvat ulkoiseen kirjanpitoon, vaikka niiden yhteydessä rahaa ei käytetä.

Pysyviin vastaaviin aktivoidun omaisuuden hankintamenoon käytetyn rahan aika-arvo lasketaan sisäisenä korkona. Sen laskeminen on tarkoituksenmukaista mm. hinnoittelupäätöksien perusteluissa, palvelutuotannon vaihtoehtolaskelmissa sekä suoritteiden omakustannushintoja laskettaessa. Koron laskeminen on erityisen tärkeää sellaisten hautaus-toimen omaisuuserien yhteydessä, joista poistoja ei lasketa. Esim. yhden hautauksen todellista hintaa laskettaessa kustannuksiin on syytä lisätä hautausmaa-alueen hankintameno sisäinen korko, koska maan hankintameno ei tehdä poistoja.

Pysyvien vastaavien poistojen jälkeen jäljellä olevasta hankintameno laskettavan koron tulee olla yhdenmukainen kaikissa seurakunnissa. Sisäinen korko lasketaan päättävän taseen tasearvoista, käyttäen 12 kuukauden euribor -korkoa ja 360 korkopäivää, tilivuoden viimeisenä päivänä eli 31.12. Em. tieto löytyy mm. osoitteesta www.bof.fi. Kolmen desimaalin tarkkuudella ilmoitettu korkoprosentti voidaan pyöristää yhteen desimaaliin.

Sisäinen korko lasketaan aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistojen jälkeen jäljellä olevalle hankintameno 31.12. olennaisuuden periaatetta noudattaen. Sisäistä korkoa ei lasketa nk. muistieuroille eli käytännössä loppuun poistetun omaisuuserän symboliselle tasearvolle eikä myöskään esim. maa- ja metsäomaisuudelle eikä sijoituksille, mikäli seurakunnalla ei ole tarvetta sisäisen koron laskemiseen.

Sisäiset korkokulut kirjataan sen tehtäväalueen, rakennuksen, koneen yms. laskenta-kohteen kuluiksi, johon aktivoitu erä on merkitty. Sisäisten korkokulujen vastatili on tuloslaskelman (tunniste 601 tms. ns. rahoitusosan) sisäiset korkotuotot. Sisäiset korkokulut ja -tuotot ovat sisäisiä laskennallisia eriä ja niiden on oltava aina yhtä suuria.

4.4 Kiinteistökulujen kohdentaminen tehtäväalueille

Mikäli seurakunnalla on kiinteistötoimen hallintokuluja, ne vyörytetään ensin kiinteistötoimen eri tehtäväalueille (kiinteistöille) ja hautaus-toimen kiinteistöille esim. välitömiä bruttokulujen mukaisessa suhteessa. Pienissä seurakunnissa ei yleensä kirjata mitään kiinteistötoimen hallintokuluiksi.

Kiinteistöjen kaikki **nettokustannukset** (sisältää toimintakatteen, poistot, sisäiset korkokulut ja mahdolliset kiinteistötoimen hallinnon vyörytyskulut) jaetaan sisäisinä vuokratuloina tilojen käytön mukaisessa suhteessa pääluokkien *hallinto, seurakunnallinen toiminta* ja *hautaus-toimi* tehtäväalueille. Toinen vaihtoehto on se, että kaikki

hautaustoimen kiinteistökulut kirjataan suoraan tehtäväalueelle *hautausmaakiinteistöt*. Tehtäväalueiden *maa- ja metsätalous* sekä *asuinkiinteistöt ja -osakkeet* kustannuksia ei kuitenkaan kohdenneta, vaan ne jätetään pääluokan *kiinteistötoimi* kuluksi (ja tuotot vastaavasti tuotoiksi) sellaisenaan. Samoin sijoitusmielessä hankittujen ja ulkopuolisille vuokrattujen kiinteistöjen taikka kiinteistöosakkeiden kulut (ja tuotot) jätetään pääluokan *kiinteistötoimi* kuluksi (ja tuotot vastaavasti tuotoiksi) 5. pääluokkaan sellaisenaan.

Pääluokkien *hallinto, seurakunnallinen toiminta ja hautaustoimi* tehtäväalueiden osuus kiinteistöjen nettokustannuksista lasketaan esim. hyötyneliöiden, käyttötuntien tai käyttökertojen mukaan (esim. €/hyötyneliö tai €/käyttökerta). Sisäisiä vuokrakuluja laskettaessa oikea suuruusluokka riittää. Laskelmia tehtäessä noudatetaan olenaisuuden periaatetta.

Kiinteistöjen käytöstä aiheutuneet kulut merkitään sisäisinä vuokrakuluina pääluokkien *hallinto, seurakunnallinen toiminta ja hautaustoimi* tehtäväalueille. Vastatili on sisäiset vuokratuotot pääluokassa *kiinteistötoimi*. Sisäisten vuokrakulujen ja sisäisten vuokratuottojen summien on oltava aina yhtä suuret. Sisäiset vuokratuotot ja -kulut eivät ole ulkoisia eriä eli todellisia tuloja ja menoja. Sisäinen laskutus voi tapahtua esim. puoli- tai neljännesvuosittain seurakunnan sopimalla tavalla. Joidenkin atk-ohjelmien avulla sisäiset vuokratuotot ja -kulut voidaan jakaa käyttäjien kesken ennalta määriteltyjen kriteerien mukaan automaattisesti esim. kerran kuukaudessa. Seurakunnan sisäiset vuokratuotot ja -kulut ovat välillisiä kuluja, koska käyttäjillä ei ole yleensä mahdollisuutta vaikuttaa niiden suuruuteen.

Sisäiset vuokratuotot ja -kulut hoidetaan ensisijaisesti kultakin ajanjaksolta yhdellä laskutuksella. Koska sisäiset vuokratuotot ja -kulut lasketaan kustannusten kohdentamisen yhteydessä, erillisiä sisäisiä laskutuksia, jotka eivät perustu todellisiin kuluihin, ei pidä tehdä esim. rippikoululle leirikeskuksen käytöstä.

Liitteessä 3 on esimerkki kirkkorakennuksen kiinteistökulujen kokoamisesta ja jakamisesta käyttäjien kesken sekä tiliöinnistä.

Liitteessä 4 on esimerkki monitoimitalon kiinteistökulujen jakamisesta käyttäjien kesken.

4.5 **Hallinto- ja verotuskulujen sekä keskusrahastomaksujen kohdentaminen tehtäväalueille**

Hallintokuluista kirjataan hautainhoitorahaston kuluksi se osuus, jonka arvioidaan aiheutuneen hautainhoitorahaston toiminnasta. Tämä oikaisu kuuluu ulkoiseen kirjanpitoon. Mikäli seurakunta tekee haudanhoitosopimuksia, mutta sillä ei ole hautainhoitorahastoa, hoitosopimukseen liittyvät tuotot ja kulut kirjataan pääluokkaan *hautaustoimi*, tehtäväalueelle *haudanhoitosopimukset*. Tässä tapauksessa tehtäväalueen *haudanhoitosopimukset* osuus hallintokuluista vyörytetään samaan aikaan ja samalla tavalla kuin muillekin perustehtäville sisäisenä laskentana. Mikäli seurakunta tekee yli yhden vuoden haudanhoitosopimuksia, mutta sillä ei ole hautainhoitorahastoa, hoitosopimuksista saatavat tulot kirjataan vieraaseen pääomaan saaduiksi ennakoinniksi.

Pääloukasta *hallinto* vyörytetään kaikki nettokustannukset lukuun ottamatta tehtävälueen *kirkonkirjojen pito* kustannuksia. **Hallinnon vyörytettäviin nettokustannuksiin lasketaan mukaan verotuskulut ja keskusrahastomaksut.** Tehtävälueiden *hallintoelimet, talous- ja henkilöstöhallinto* sekä *kirkkoherranvirasto ja muu yleishallinto* nettokustannukset **sekä verotuskulut ja keskusrahastomaksut** vyörytetään

- pääloukkien *seurakunnallinen toiminta* ja *hautaustoimi* tehtävälueille
- pääloukan *kiinteistötoimi* tehtävälueille *asuinkiinteistöt ja -osakkeet, maa- ja metsätalous* sekä sijoituskiinteistöille ja -osakkeille.

Vyörytyskulut jaetaan perustehtävien lisäksi kiinteistötoimen sijoitusluonteisille tehtävälueille. Perusteluna tälle on se, että tehtävälueiden *asuinkiinteistöt ja -osakkeet, maa- ja metsätalous* sekä sijoituskiinteistöjen ja -osakkeiden kustannuksia ei jaeta perustehtävien kesken, vaan ne jätetään 5. pääloukkaan sellaisenaan.

Vyörytettäviin nettokustannuksiin kuuluvat myös hallinnolle merkityt sisäiset vuokratulot, mikäli seurakunta on ensin jakanut seurakunnan käytössä olevien kiinteistöjen kulut pääloukille *hallinto, seurakunnallinen toiminta* ja *hautaustoimi* ja vasta sen jälkeen vyöryttänyt hallintokulut perustehtävien kesken.

Hallintokulut, verotuskulut ja keskusrahastomaksut vyörytetään perustehtävälle ja kiinteistötoimen sijoitusluonteisille tehtävälueille välittömien bruttokulujen mukaisessa suhteessa. Hallintokulujen sekä verotuskulujen ja keskusrahastomaksujen vyörytysperusteena voidaan käyttää myös jotakin muuta perustetta, joka toteuttaa paremmin kustannusten aiheuttamisperiaatteen, esim. henkilötyövuosien määrä, palkkojen määrä tai tositteiden määrä. Tavoitteena on kuitenkin pitää hallintokulujen vyörytys yksinkertaisena, selkeänä ja vuodesta toiseen perusteiltaan vertailukelpoisena.

Vyörytykset ovat välillisiä kuluja, koska ne kohdennetaan tehtävälueille laskennallisina erinä. Vyörytyksille ei ole olemassa yhtä oikeaa laskentakaavaa, vaan ne tehdään johdonmukaisesti niin kuin ne on sovittu tehtäväksi.

Tehtävälueille *kirkonkirjojen pito* kirjataan kaikki väestökirjanpitoon ja jäsenrekisterin ylläpitoon ja tietojen luovuttamiseen (virkatodistukset, sukuselvitykset ja sukututkimukset) liittyvät tuotot ja kulut. Kirkonkirjojenpidosta aiheutuneita kustannuksia ei vyörytetä, koska se on oma itsenäinen yhteiskunnallinen palvelu. Kirkko tarvitsee tietoa tehtävälueen *kirkonkirjojen pito* kokonaiskustannuksista mm. seurakuntien edunvalvonnassa.

Vyörytyskulut kirjataan *seurakunnallisen toiminnan* ja *hautaustoimen* tehtävälueille sekä kiinteistötoimen sijoitusluonteisille tehtävälueille vyörytyskulut -tileille (6770). Vastakirjauksena on vyörytystuotot -tili (6760) pääloukan *hallinto* tehtävälueille sekä pääloukassa 6, rahoitustoimi. Tehtävälueille *kirkonkirjojen pito* ei kirjata vyörytystuottoja, koska sen tehtävälueen kustannuksia ei vyörytetty perustehtävien kesken. Vyörytyskulujen ja -tuottojen on oltava aina yhtä suuret. Vyörytyskulut ja -tuotot ovat sisäisiä laskennallisia eriä. Laskennalliset erät merkitään tuloslaskelman toteutumisvertailuun ennen tilikauden tulosta.

Mikäli seurakunta haluaa selvittää pääloukkien *hallinto* tai *kiinteistötoimi* jonkin tehtävälueen kokonaiskustannukset, jätetään ko. tehtävälue kustannusten peräkkäiskohdentamisessa viimeiseksi.

Liitteessä 5 on esimerkki hallintokulujen, verotuskulujen ja keskusrahastomaksujen vyöryttämisestä.

5 Kustannusten kohdentaminen hautaustoimelle

Hautaustoimen kustannusten kohdentamista ja kustannuslaskentaa käsitellään tässä ohjeessa erikseen, koska omakustannushinnat ovat hyvin tärkeitä mm. hautaustoimen hinnoittelupäätöksiä tehtäessä. Uskonnonvapauslaki, hautaustoimilaki ja kirkon saama osuus yhteisöveron tuotosta mm. hautaustoimen kustannusten kattamiseen edellyttävät hautaustoimen kustannuslaskentaa. Hautaustoimeen liittyvät investoinnit aktivoidaan tasekaavan mukaisiin ryhmiin ja niistä laskettavat poistot ja sisäiset korkokulut kirjataan pääluokan *hautaustoimi* tehtäväalueille. Hautainhoitorahastojen kuluksi tulee siirtää kulunoikaisuna se osuus mm. seurakunnan hallinto- ja kiinteistötoimen kuluista, joka sille aiheuttamisperiaatteen mukaan kuuluu.

5.1 Hautaustoimen tehtäväalueet

Pääluokka *hautaustoimi* jakautuu seuraaviin tehtäväalueisiin: *hautausmaahallinto*, *hautausmaakiinteistöt* ja *varsinainen hautaustoimi*. Mikäli seurakunta tekee haudanhoitosopimuksia, mutta sillä ei ole hautainhoitorahastoa, seurakunnalla on pääluokassa *hautaustoimi* tehtäväalue, jonka nimi on *haudanhoitosopimukset*.

5.1.1 Hautausmaahallinto

Tehtäväalueelle *hautausmaahallinto* kirjataan hautaustoimeen liittyvän luottamushenkilöhallinnon ja mahdollisen hautausmaatoimiston kustannukset. Jos seurakunnassa ei ole hautausmaatoimistoa erikseen, tehtäväalueelle vyörytetään hallintokuluista se osuus, joka aiheutuu hautaustoimen hallintotehtävien hoitamisesta. Toinen vaihtoehto on kirjata suoraan tehtäväalueelle *hautausmaahallinto* sen osuus esim. talous- ja henkilöstöhallinnon kuluista. Tehtäväalueelle kirjataan myös hautausmaahallintoa varten tehdyistä investoinneista lasketut poistot ja sisäiset korkokulut.

Mikäli seurakunnalla on osakirjanpitona hoidettu hautainhoitorahasto, sen osuus seurakunnan hallintokuluista ja hautaustoimen hallintokuluista kirjataan menonoikaisuna.

5.1.2 Hautausmaakiinteistöt

Tehtäväalueelle *hautausmaakiinteistöt* kirjataan. siunauskappeleiden, krematorioiden, huoltorakennuksien ja muiden hautaamista palvelevien rakennusten sekä hautaustoimen koneiden ja kaluston tuotot ja kulut. Tehtäväalueelle *hautausmaakiinteistöt* kirjataan myös hautausmaan perustamisen ja peruskunnostuksen poistot ja sisäiset korkokulut sekä yleishoitoon liittyvät tuotot ja kulut. Hautausmaan yleishoidon kustannuksia ovat mm. alueen yleissivous, sankarihautojen, vakaumuksensa puolesta kaatuneiden muistomerkkien ja -hautojen hoitokulut sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoitokulut. Näitä hautausmaan yleishoidon kuluja ovat mm. palkat sosiaalikuluineen, vihermateriaalikulut, lannoitteet, kasvinsuojeluaineet, kasteluvesi, sähkö, työkoneiden käytöstä aiheutuvia kulut, jätehuolto, polttoaineet, voiteluaineet sekä huolto- ja korjauskulut. Tehtäväalueelle *hautausmaakiinteistöt* kirjataan myös sisäisi-

nä vuokrakuluina kirkon käyttö siunaustilaisuuksiin. Tälle tehtäväalueelle kirjataan myös haudan lunastusmaksut, mahdolliset hautakivien myynnistä saadut tuotot ja muut hautausmaa-alueeseen liittyvät tuotot.

Tehtäväalue *hautausmaakiinteistöt* voidaan jakaa tarpeen mukaan alaryhmiin *kiinteistöjen hoito ja hautausmaan yleishoito*. Koska hautaustoimen kustannuksista huomattava osuus saattaa aiheutua hautausmaa-alueen hankinnasta ja maa-aineksen vaihdosta, joista poistoja ei lasketa, pääoman sisäisen koron laskeminen on tärkeää. Mikäli pysyvien vastaavien hankintameno on katettu investointivarauksella tai -rahastolla, poistoeron vähennysten kirjauksissa käytetään tehtäväalueena tunnustetta 601 tmv.

Kukin hautausmaa ja sen tuotot ja kulut pidetään kirjanpidossa erillään. Hautausmaalla olevat, toisistaan poikkeavat hauta-alueet saattaa olla aiheellista erottaa toisistaan tunnistajien avulla. Tällainen on esim. tunnustuksettomien hauta-alue, jonka käytöstä seurakunnalla saattaa olla yhteistyösopimus toisen seurakunnan kanssa.

5.1.3 Varsinainen hautaus toimi

Tehtäväalueelle *varsinainen hautaus toimi* kirjataan ne tuotot ja kulut, jotka aiheutuvat siunauksen ja hautauksen toimittamisesta papin ja kanttorin palkkausmenoja lukuun ottamatta. Tehtäväalueen *varsinainen hautaus toimi* kuluja ovat vainajan säilytys- ja kuljetuskulut sekä vainajien tuhkauksesta aiheutuvat ostopalvelukulut. Tämän tehtäväalueen kuluja ovat myös hautatyöt eli haudan kaivuu, haudan peitto ja haudan peruskunnostus. Em. töistä mahdollisesti saatavat tuotot kirjataan tälle tehtäväalueelle. Siunaukseen ja hautaamiseen liittyvinä kuluina otetaan mukaan mm. suntion palkka sivukuluineen arvioidun työajan käytön perusteella.

Kristillisestä siunaustoimituksesta ja muistotilaisuudesta aiheutuvat papin ja kanttorin palkat sivukuluineen merkitään pääluokan *seurakunnallinen toiminta* tehtäväalueelle *hautaam siunaaminen*.

Muistotilaisuuden järjestämisestä aiheutuneet kulut ja mahdolliset tuotot (papin ja kanttorin palkkoja lukuun ottamatta) kirjataan 5. pääluokan ao. kiinteistön ja keittiötoiminnan kohdalle. Muistotilaisuuksien osuus em. kiinteistön sisäisistä vuokrakuluista merkitään pääluokkaan *seurakunnallinen toiminta* ja sen tehtäväalueelle *hautaam siunaaminen*.

5.1.4 Haudanhoitosopimukset

Mikäli seurakunta tekee haudanhoitosopimuksia, mutta sillä ei ole hautainhoitorahastoa, seurakunta perustaa pääluokkaan *hautaus toimi* tehtäväalueen *haudanhoitosopimukset*. Haudanhoitosopimukseen liittyvä kirjanpito hoidetaan silloin osana seurakunnan kirjanpitoa.

Ko. tehtäväalueelle kirjataan haudanhoitosopimuksista saadut kesähoitomaksut ja muut haudanhoitosopimukseen liittyvät tuotot. Tehtäväalueelle siirretään vieraasta pääomasta varainhoitovuoden osuus ennakkoon saaduista hoitomaksuista. Tehtäväalueelle kirjataan kaikki sopimushautojen hoitoon välittömästi liittyvät kulut, kuten palkat sivukuluineen, kukat, lannoitteet, vesi- ja jätehuoltokulut. Tehtäväalueelle kirjataan myös kaikki sopimushautojen hoitoon välillisesti liittyvät kulut, esim. haudanhoitosopimusten osuus hallintokuluista ja kiinteistökuiluista.

Seurakunnan tilinpäätöksen liitetiedoksi lasketaan haudanhoitosopimuksien jäljellä olevan hoitovastuun määrä. Vuosittain tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä on tehtävä johtopäätökset siitä, onko haudanhoitosopimusten hinnoittelu kohdallaan syntyneisiin kuluihin nähden. (Kkh yleiskirje 30/2005)

5.2 Hautaustoimen osuus seurakunnan välillisistä kustannuksista

Pienissä seurakunnissa, joissa ei ole erillistä hautausmaahallintoa, luottamushenkilöiden, taloushallinnon, tietohallinnon ja yleishallinnon kuluista jaetaan ensin hautaustoimen osuus tehtäväalueelle *hautausmaahallinto*. Pääluokan *hautaustoimi* osuus seurakunnan hallintokuluista, keskusrahastomaksuista ja verotuskuluista vyörytetään tehtäväalueille *hautausmaahallinto*, *hautausmaakiinteistöt* ja *varsinainen hautaustoimi* välillisinä kuluina.

Jos *kiinteistötoimen* pääluokassa on rakennuksia, jotka osittain tai kokonaan palvelevat pääluokkaa *hautaustoimi*, nämä kulut kohdennetaan tehtäväalueen *hautausmaakiinteistöt* kuluiksi. Jos pääluokassa *kiinteistötoimi* on hallintokuluja, niistä hautaustoimen kiinteistöjen osuus vyörytetään tehtäväalueen *hautausmaakiinteistöt* kuluiksi.

5.3 Hautaustoimen omakustannushinnan laskeminen

Omakustannushintaa käytetään hautaustoimen hinnoittelu- ja tunnuslukulaskelmien tekemisessä. Esimerkiksi hautaustoimen omakustannushinta jaettuna hautausten määrällä kertoo yhden hautauksen omakustannushinnan.

Hautaustoimen välittömät toimintakulut	X euroa
Hautaustoimen osuus pääluokan <i>kiinteistötoimi</i> kuluista	X euroa
Poistot hautaustoimen pysyvien vastaavien hyödykkeistä	X euroa
Sisäinen korko pysyvien vastaavien poistamatta olevista hankintamenoista	X euroa
Hautaustoimen osuus hallintokuluista	<u>X euroa</u>
Hautaustoimen omakustannushinta	X euroa
Hautaustoimen toimintatuotot	<u>-X euroa</u>
Hautaustoimen nettokustannukset	X euroa

5.4 Hautaustoimen kustannusvastaavuuslaskelma

Kustannusvastaavuuslaskelman perusmallissa tuotoista vähennetään ensin hautaustoimen välittömät toimintakulut. Kun tuotoista vähennetään välittömät toimintakulut, saadaan hautaustoimen toimintakate. Toimintakatteesta vähennetään poistot hautaustoimen perustamismenoista ja muista investoinneista sekä sisäinen korko. Sen jälkeen vähennetään hautaustoimen osuus seurakunnan hallintokuluista, keskusrahastomaksuista, verotuskuluista ja kiinteistökuluista. Verotuloilla katettavaksi jäävää osaa kutsutaan hautaustoimen alijäämäksi.

Hautaustoimen kustannusvastaavuuslaskelma suositellaan tehtäväksi seuraavaa mallia apuna käyttäen:

Hautaustoimen välittömät toimintatuotot	+ X euroa
Hautaustoimen välittömät toimintakulut	- X euroa
Hautaustoimen osuus kiinteistötoimen kuluista	- X euroa
Hautaustoimen toimintakate	+/- X euroa
Poistot hautaustoimen pysyvien vastaavien hyödykkeistä	- X euroa
Sisäinen korko hautaustoimen pysyvien vastaavien poistamatta olevista hankintamenoista	- X euroa
Hautaustoimen osuus hallintokuluista, keskusrahasto- maksuista ja verotuskuluista	- X euroa
Hautaustoimen ylijäämä (alijäämä)	X euroa

Laskelmalla osoitetaan hautaustoimesta seurakunnalle aiheutuvat nettokulut eli se osuus, joka hautaustoimen kuluista jää verovaroin kustannettavaksi.

Katso liite 6, Esimerkki hautaustoimen omakustannushinnan laskemisesta.

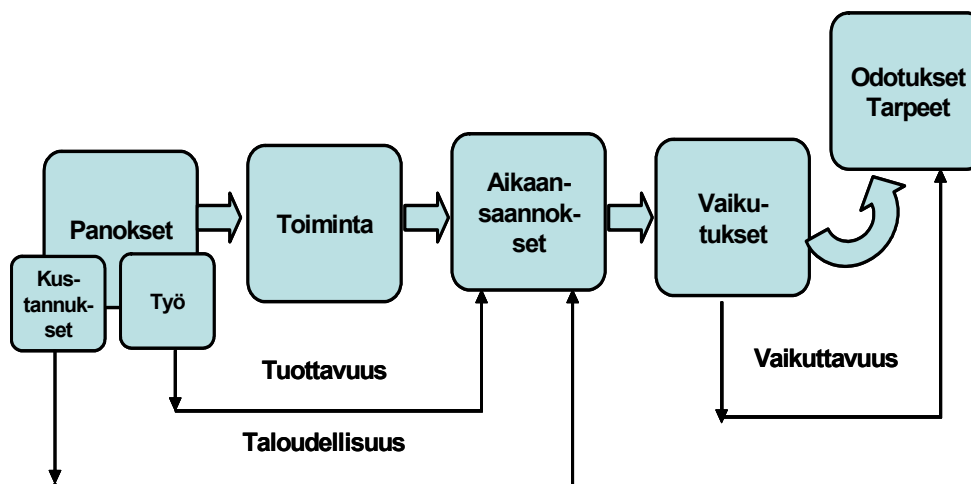
5.5 Hautainhoitorahaston kustannusten käsittely

Seurakunnilla ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta pitää erillisiä hautainhoitorahastoja. Valtaosa seurakunnista hoitaa kuitenkin hautainhoitosopimukseen liittyvän kirjanpidon erillisenä kirjanpitona eli hautainhoitorahaston kirjanpitona. Hautojen hoitoon ei saa käyttää seurakunnan verovaroja, ellei seurakunta KJ 17:11 nojalla ole päättänyt ottaa hautaa tai aluetta hoidettavakseen. Määräaikaisten hoitosopimusten ja ainaishoitosopimusten tuotot, kulut ja jäljellä olevat pääomat on pidettävä erillään seurakunnan muun toiminnan tuotoista, kuluista ja pääomista. (Kkh yleiskirje 30/2005)

Hautainhoitorahaston kuluiksi kirjataan kaikki sopimushautojen hoitamiseen liittyvät välittömät palkat sivukuluineen, tarvikehankinnat, palvelujen ostot jne. Sen lisäksi hautainhoitorahaston kuluiksi kirjataan sopimushautoihin liittyvät välilliset kulut kuten hautainhoitorahaston osuus kiinteistö-, hallinto- ym. kuluista. Jos hautaustoimeen aktivoitua erää käytetään osittain myös hautainhoitosopimukseen liittyvien töiden mahdollistamiseksi, poistot ja sisäiset korot voidaan jakaa vuosittain seurakunnan ja hautainhoitorahastojen kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan.

6 Seurakunnan toiminnan tuottavuuden, taloudellisuuden, ja vaikuttavuuden tunnusluvut

Tuottavuus, taloudellisuus, vaikuttavuus

6.1 Seurakunnan toiminnan tuottavuus

Tuottavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon palveluja tai suoritteita tietty työntekijä tai työntekijäjoukko saa aikaiseksi määrättyinä aikana (palveluja/työntekijä, suoritteita/työntekijä). Tuottavuuden tunnusluvut kertovat, mitä seurakunnan resursseilla on saatu aikaan. Tuottavuuden tunnusluvuissa aikaansaannokset (toiminta, palvelut) suhteutetaan käytettyjen resurssien määrään (työmäärän).

6.2 Seurakunnan toiminnan taloudellisuus

Taloudellisuudella tarkoitetaan sitä, miten paljon tietyllä rahamäärällä saadaan aikaan toimintaa tai palveluja. Usein taloudellisuutta kuvataan kertomalla, kuinka paljon toteutettu toiminta on maksanut. Taloudellisuuden mittarina käytetään esimerkiksi yhden hautaamisen omakustannushintaa.

Taloudellisuuden tunnuslukuja on laskettu ja käytetty seurakunnissa jo pitkään. Koko kirkon tasolla taloudellisuutta kuvaavien tunnuslukujen tilastointi ja vertailutietojen raportointi on alkanut 1990-luvun alussa. Taloudellisuuden tunnusluvuissa verrataan tuotannontekijöiden (esim. työvoima, tilat, aineet ja tarvikkeet) aiheuttamia kustannuksia aikaansaannosten määrään (€/palvelu, €/suorite). Taloudellisuuden tunnusluku voidaan laskea myös suhteuttamalla tuotannontekijän aiheuttama kustannus palvelujen saajien määrään, seurakunnan jäsenten määrään tai vaikkapa koko seurakunnan alueella asuvien määrään (€/osallistuja, €/jäsen, €/kunnan asukasmäärä).

6.3 Seurakunnan toiminnan vaikuttavuus

Vaikuttavuus kuvaa sitä, miten hyvin seurakunta on pystynyt toiminnallaan vastaamaan jäsentensä odotuksiin ja tarpeisiin. Vaikuttavuus kuvaa myös sitä, miten hyvin seurakunta on pystynyt täyttämään perustehtävästään lähtevät tavoitteet. Vaikka seurakunnan toiminnan perimmäistä vaikuttavuutta ei voi mitata inhimillisin mittarein, vaikuttavuuden arviointi palvelee seurakunnan toiminnan kehittämistä monin tavoin.

Vaikuttavuudella tarkoitetaan seurakunnan toiminnan vaikutusten ja aikaansaannosten suhdetta seurakunnan itsensä ja toisaalta seurakuntalaisten asettamiin tavoitteisiin ja odotuksiin. Vaikuttavuudesta saadaan tietoa kysymällä seurakunnan toimintaan osallistuvilta palautteita, käsityksiä tai mielikuvia seurakunnan toiminnasta. Vaikuttavuuden tärkeänä osa-alueena on laatu ja sen arviointi. Seurakunnissa olisi hyvä määräajoin tiedustella seurakuntalaisilta näitä asioita kirjallisesti.

Seurakunnan toiminnan tavoitteita hyväksyessä ja arvioitaessa vaikuttavuuden arviointi on keskeistä. Tuottavuuden ja taloudellisuuden arvioinnilla voidaan tukea vaikuttavuuden arviointia vain kapeasti, mutta tuottavuus ja taloudellisuus kertovat kuitenkin jotakin myös toiminnan vaikuttavuudesta.

Vaikuttavuuden arvioinnin pitää lähteä hengellistä työtä tekevästä, luottamuselimistä ja seurakuntalaisista. Taloushallinnon ammattilaiset voivat kehittää oman työnsä vaikuttavuuden arviointia sekä auttaa muita työaloja tuottavuuden ja taloudellisuuden tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa.

Seurakunnan toiminnan vaikuttavuuden tavoitteenasettelu ja arvioinnin kehittäminen kuuluvat lähinnä seurakuntien johdolle (kirkkovaltuusto, kirkkoneuvosto, johtavat viranhaltijat) ja muille hallintoelimille.

Toiminnan ja talouden tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa tyydytään helposti taloudellisuuden ja tuottavuuden tunnuslukujen pohtimiseen. Vaikuttavuus on seurakunnan toiminnassa ensisijaista ja siksi tavoitteiden asettelu ja arviointi pitäisi tehdä tasapainotetusti tuottavuuden, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden osa-alueiden kesken.

6.4 Esimerkkejä seurakunnan toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden tunnusluvuista

Seuraavassa on esimerkkejä tehtäväalueittain mahdollisista tuottavuuden ja taloudellisuuden tunnusluvuista. Seurakunnat voivat käyttää paikallisista tarpeista tai mahdollisuuksista lähteviä muita tunnuslukuja.

Tehtäväalue	Tunnusluku
Luottamushenkilöhallinto	valituksien kautta tehdyt muutokset/ päätösten määrä, €/kokous
Taloushallinto	€/taloustapahtuma
Kirkonkirjojen pito	€/jäsen, €/kirkonkirjatapahtuma

Jumalanpalveluselämä	€/tilaisuus, €/jumalanpalveluksiin osallistujien määrä
Hautaan siunaaminen	€/toimitus
Kaste ja vihkiminen	€/toimitus
Musiikkityö	€/tilaisuus, €/musiikkitilaisuuksiin osallistujien määrä
Päiväkerhotyö	€/kerholainen, €/kerhoryhmä
Perhekerhotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Iltapäiväkerhotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Pyhäkoulutyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Varhaisnuorisotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Partiotoiminta	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Rippikoulu	€/rippikoululainen, €/rippikoulu
Nuorisotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Erytisnuorisotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
	€/asiakaskontakti
Muu lapsi- ja nuorisotyö	€/osallistumiskertojen määrä vuoden aikana
Diakonia	kontaktit/työntekijä, €/jäsen
Perheneuvonta	keskustelija/työntekijä, €/keskustelu, €/asukas
Sairaalasielunhoito	hoitopaikkoja/työntekijä, €/hoitopäivien määrä
Palveleva puhelin	€/kontakti
Hautustoimi	€/hautaus, €/tuhkaus, €/kunnan asukas, €/srk:n jäsen, €/hautapaikka, €/työntekijä
Kiinteistöhallinto	€/m ² , €/kiinteistön käyttökerta vuoden aikana, €/käyttötunti
Hautainhoitorahasto	hoidettavat haudat/työntekijä, €/hoitosopimus

Käytettävät tunnusluvut valitaan seurakunnan omien tietotarpeiden mukaan.

Tehtävääalueet, joiden tuotot ja kulut ilmoitetaan vuosittain Kirkkohallitukselle

Hallinto

Hallintoelimet

Tähän kirjataan kirkollisten vaalien, kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston sekä niiden jaostojen tuotot ja kulut. Tähän kirjataan myös paikallisseurakuntien seurakuntaneuvostojen, kappelineuvostojen ja piirineuvostojen tuotot ja kulut.

Talous- ja henkilöstöhallinto

Tähän kirjataan taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, tilintarkastuksen ja sisäisen valvonnan aiheuttamat tuotot ja kulut. Tähän kirjataan myös työterveyshuollon kulut ja mahdolliset tuotot sekä ostopalveluna hoidetun työpaikkaruokailun kulut.

Kirkonkirjojenpito

Tähän kirjataan kirkonkirjojenpidosta (väestökirjanpidosta) seurakunnalle aiheutuvat tuotot ja kulut.

Kirkkoherranvirasto ja muu yleishallinto

Tähän kirjataan kirkkoherranviraston ja seurakunnan muun toimistotyön tuotot ja kulut sekä sellaiset hallinnon tuotot ja kulut, jotka eivät kuulu muille hallinnon tehtävääalueille.

Seurakunnallinen toiminta ja yhteiset seurakunnalliset tehtävät

Jumalanpalveluselämä

Tehtävääalueelle kirjataan jumalanpalvelustoiminnasta aiheutuvat tuotot ja kulut. Jumalanpalvelustoiminnaksi luetaan seurakunnan pääjumalanpalvelukset, jouluaaton jumalanpalvelukset, jouluyön messu, tuhkakeskiviikon messu, kiirastorstai-illan messu ja pääsiäisyön messu sekä erilliset konfirmaatiojumalanpalvelukset, viikkomessut, rukoushetket, lasten-, koulu- ja sotilasjumalanpalvelukset. Tehtävääalueen kuluiksi kirjataan mm. kanttorin palkat jumalanpalvelusten osalta.

Hautaan siunaaminen

Tähän kirjataan papin ja kanttorin palkat sivukuluineen siunaus- ja muistotilaisuuksiin osallistumisesta etukäteisvalmisteluineen. Tälle tehtävääalueelle merkitään myös sisäiset vuokratulot ja sisäiset palvelukulut muistotilaisuuksien järjestämisestä. Hautaamisesta aiheutuvat muut kulut ja tuotot kirjataan pääluokkaan *hautaustoimi*.

Muut kirkolliset toimitukset

Tähän kirjataan mm. kasteiden, konfirmaatioiden ja vihkimisten toimittamisesta aiheutuvat tuotot ja kulut etukäteisvalmisteluineen.

Aikuistyö

Tähän kirjataan säännöllisesti kokoontuvien, sitoutumista edellyttävien ja aikuisille tarkoitettujen pienryhmien toiminnasta aiheutuvat tuotot ja kulut. Aikuistyötä ovat mm. raamattu-, rukous-, teema- ja aikuiskasvatuspäivät ja aikuistyön puitteissa toteutetut retket, seurakuntamatkat, leirit, harrastekerhot, parisuhdekurssit sekä hiljaisuuden retki.

Muut seurakuntatilaisuudet

Tähän kirjataan seurakunnan muu julkinen toiminta, mikä ei ole jumalanpalvelustoimintaa, mm. kinkarit, evankeliointi, tempaukset, hartaushetket, raamatunopetustilaisuudet, seurakuntamatkat, alueelliset ja valtakunnalliset tilaisuudet sekä muut julkiset tilaisuudet.

Tiedotus ja viestintä

Tähän kirjataan tiedottamiseen ja viestintään liittyvät tuotot ja kulut.

Musiikki

Tähän kirjataan kirkkomusiikkitoiminnan ylläpitämisestä, mm. kuoro- toiminnasta, soitinyhtyeistä ja konserteista aiheutuvat tuotot ja kulut. Työalan tuottoja ovat mm. seurakunnan konserttitoiminnasta saadut ohjelma- ja lipputuotot. Kanttorin palkat kohdennetaan musiikkityölle ja muille tehtäväalueille tehdyn työn mukaan.

Päiväkerho

Tähän kirjataan päiväkerhotyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Pyhäkoulu

Tähän kirjataan pyhäkoulutyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Varhaisnuorisotyö

Tähän kirjataan varhaisnuorten parissa tehtävästä työstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Partio

Tähän kirjataan partiotyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Rippikoulu

Tähän kirjataan rippikoulutyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Nuorisotyö

Tähän kirjataan nuorisotyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Erityisnuorisotyö

Tähän kirjataan erityisnuorisotyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Perhekerhotyö

Tähän kirjataan perhekerhotyöstä, mm. äiti-lapsi -kerhoista, perhekahviloista ja avoimista päiväkerhoista aiheutuvat tuotot ja kulut.

Iltapäiväkerhotoiminta

Tähän kirjataan koululaisten iltapäiväkerhotoiminnasta aiheutuvat tuotot ja kulut.

Koulu- ja oppilaitostyö

Tähän kirjataan koululaisten ja opiskelijoiden kanssa tehdyn työn tuotot ja kulut. Tällaista toimintaa ovat mm. päivänavaukset, kouluvierailut, leirikoulutoiminta ja kerhotoiminta yhteistyössä koulun kanssa. Oppilaitostyö tarkoittaa toisen asteen oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa tai yliopistoissa tehtyä työtä.

Muu lapsi- ja nuorisotyö

Tähän kirjataan kaikki ne lapsi- ja nuorisotyön tuotot ja kulut, jotka eivät kuulu em. tehtävälueille.

Diakonia

Tähän kirjataan diakoniatyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut. Perinteisen hoidollisen tai huollollisen diakoniatyön lisäksi tähän kirjataan mm. eläkeläispiirien, vammaistyön ja mielenterveystyön aiheuttamat kulut sekä työttömien toiminnan tukemisesta ja avoimien ovien toiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut. Tähän kirjataan myös diakoniajuhlien, talkoiden, myyjäisten ja tempausten aiheuttamat kulut ja tuotot. Lisäksi tähän kohtaan merkitään diakoniatyön ruoka-avustusten sekä muiden taloudellisten avustusten aiheuttamat kulut.

Perheneuvonta

Tähän kirjataan perheneuvontatyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut. Jokainen perheneuvontakeskusten kuluihin osallistuva seurakunta ilmoittaa taloustilastossa vain oman osuutensa.

Sairaalasielunhoito

Tähän kirjataan kaikki sairaalasielunhoito -toiminnasta aiheutuvat tuotot ja kulut. Jokainen sairaalasielunhoidon kuluihin osallistuva seurakunta ilmoittaa taloustilastossa vain oman osuutensa.

Palveleva puhelin

Tähän kirjataan kaikki palvelevan puhelimen toiminnasta aiheutuvat tuotot ja kulut. Jokainen palvelevan puhelimen kuluihin osallistuva seurakunta ilmoittaa taloustilastossa vain oman osuutensa.

Yhteiskunnallinen työ

Tähän kirjataan yhdyskuntatyöstä, sosiaalieettisestä toiminnasta ja muusta yhteiskunnallisesti orientoituneesta ja ympäristöön suuntautuvasta työstä aiheutuvat tuotot ja kulut.

Sielunhoito

Tähän kirjataan sielunhoidosta aiheutuvat tuotot ja kulut. Sielunhoidoksi merkitään sellainen kohtaaminen, jolla on erityinen sielunhoidollinen luonne, mm. sururyhmätoiminta, kriisiryhmät, kahdenkeskiset luottamukselliset keskustelut.

Sairaalasielunhoidosta, palvelevasta puhelimesta ja diakoniaan liittyvästä sielunhoidosta aiheutuvat kulut kirjataan omalle tehtäväalueelleen.

Lähetys

Tähän kirjataan lähetystyöstä aiheutuvat tuotot ja kulut ml. talousarviossa lähetysjärjestöille osoitetut varat ja nimikkosopimukset. Tälle tehtäväalueelle merkitään mm. lähetystyön retkien, seurakuntamatkojen ja leirien sekä lähetystyön hyväksi järjestettyjen juhlien, tempauksien ja myyjäisten tuotot ja kulut.

Kansainvälinen diakonia ja muu kansainvälinen toiminta

Tähän kirjataan kansainvälisestä diakoniasta aiheutuvat tuotot ja kulut sekä Merimieskirkolle annetut avustukset. Tälle tehtäväalueelle kirjataan mm. ulkomaille kohdistuva ystävyysseurakuntatoiminta sekä Kirkon Ulkomaanavulle (KUA) myönnetty avustukset.

Muu seurakuntatyö

Tähän kirjataan kaikki sellaiset tuotot ja kulut, jotka kuuluvat seurakuntatyöhön, mutta joille ei löydy muuta luontaista tehtäväaluetta. Tähän kirjataan mm. seurakunnallista toimintaa tukeville järjestöille ja yhdistyksille myönnetty avustukset.

Hautaustoimi

Hautausmaahallinto

Tälle tehtäväalueelle merkitään hautaustoimeen liittyvän luottamushenkilöhallinnon kulut ja mahdollisen hautausmaatoimiston aiheuttamat kulut. Pienissä seurakunnissa, joissa ei ole erillistä hautausmaahallintoa, luottamushenkilöiden, taloushallinnon, tietohallinnon ja yleishallinnon kuluista jaetaan hautaustoimen osuus tehtäväalueelle *hautausmaahallinto*.

Hautausmaakiinteistöt

Tehtäväalueelle kirjataan hautausmaiden perustamisesta ja peruskorjauksista aiheutuvat poistot ja sisäiset korkokulut sekä yleishoidosta ja ylläpidosta aiheutuvat tuotot ja kulut. Tehtäväalueelle kirjataan myös siunauskappeliin ja krematorion sekä hautausmaiden huoltotyön rakennusten tuotot ja kulut. Tälle tehtäväalueelle kirjataan hautapaikan tai -sijan myynnistä saadut tuotot.

Seurakunnat, joilla on hautainhoitorahasto, ilmoittavat puutarhojen kustannukset hautainhoitorahaston lomakkeella A8, mikäli valtaosa puutarhan tuotteista käytetään sopimushautojen kaunistamiseen.

Varsinainen hautaustoimi

Tähän kirjataan vainajan säilyttämisestä, kuljettamisesta, tuhkaamisesta ja siunaustilaisuuden järjestämisestä aiheutuneet tuotot ja kulut. Tähän kirjataan myös haudan kaivuusta, peittämisestä ja peruskunnostuksesta aiheutuvat tuotot ja kulut. Suntion palkat siunaustilaisuudesta kohdennetaan myös tälle tehtäväalueelle.

Papin ja kanttorin palkat siunaus- ja muistotilaisuuden ajalta kohdennetaan tehtäväalueelle *Hautaan siunaaminen*.

Haudanhoitosopimukset

Tähän kirjataan sopimushautojen hoitamiseen liittyvät tuotot ja kulut silloin, kun seurakunnalla ei ole hautainhoitorahastoa. (Kkh yleiskirje 30/2005)

Kiinteistötoimi**Kiinteistöhallinto**

Tähän kirjataan kiinteistöjohtokunnan sekä keskitetysti hoidetun kiinteistötoimen tuotot ja kulut, esim. kiinteistöpäällikön, rakennusmestarin ja isännöitsijän palkat sivukuluineen. Tähän voidaan kirjata myös pääluokan *kiinteistötoimi* osuus hallintokuluista.

Kirkot ja kappelit

Tähän kirjataan niiden seurakunnallisten rakennusten tuotot ja kulut, jotka on vihitty kirkoiksi tai kappeleiksi.

Siunauskappeleiden tuotot ja kulut merkitään kuitenkin tehtäväalueelle *hautausmaakiinteistöt*.

Seurakuntatalot

Tähän merkitään seurakuntatalojen tuotot ja kulut.

Asuinkiinteistöt ja -osakkeet

Tähän merkitään ne tuotot ja kulut, jotka aiheutuvat asuinkiinteistöistä ja asunto-osakkeista. Hautainhoitorahaston sijoitusasunnot merkitään hautainhoitorahaston taseeseen.

Leiri- ja kurssikeskukset

Tähän merkitään leiri- ja kurssikeskusten tuotot ja kulut.

Muut rakennukset

Tähän merkitään seurakunnan mahdollisista muista rakennuksista aiheutuvat tuotot ja kulut.

Maa- ja metsätalous

Tähän merkitään maa- ja metsätaloudesta seurakunnalle aiheutuvat tuotot ja kulut.

Muu kiinteistötoimi.

Tähän merkitään sijoitusmielessä hankittujen sijoituskiinteistöjen ja -kiinteistöosakkeiden tuotot ja kulut. Lisäksi tähän merkitään muut kuin edellä mainitut kiinteistötoimen tuotot ja kulut.

Keittiötoimi

Tälle tehtäväalueelle kirjataan tuotot ja kulut, jotka liittyvät seurakunnan omaan keittiötoimintaan esim. seurakuntatalolla tai leirikeskuksessa. Tälle tehtäväalueelle kirjataan keittiöhenkilökunnan palkat, elintarvike- yms. kulut, keittiökoneiden ja -laitteiden kulut sekä keittiötoimen tuotot esim. pitopalvelusta. Tälle tehtäväalueelle kirjataan myös keittiö- ja tarjoilutilojen osuus kiinteistön sisäisistä vuokrakuluista sekä keittiötoimintaan liittyvät poistot ja sisäiset korkokulut. Keittiötoiminnan välittömät ja välilliset kulut jaetaan tai laskutetaan käyttäjien kesken sisäisinä palvelukuluina. Mikäli seurakunnan oma keittiötoiminta on hyvin pientä, seurakunta voi olennaisuuden periaatetta noudattaen kirjata sen tuotot ja kulut ao. kiinteistölle.